

Gazeta Grudziądzka

w Imię Boże!

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Wydanie II

Za Wiarę i Ojczyznę!

„Gazeta Grudziądzka” wychodzi 3 razy tygodniowo w 3 wydaniach: I (Pomrze), II. Wojew. centralne, kresy wsch., Małopolska i zagranica) III. (Wielkopolska i Śląsk) wraz z bezpłatnymi dodatkami „Gospodarz i Osadnik”, „Robotnik”, „Dobra Gospodyni”, „Śmiech”, „Przyjaciel Młodzieży”, „Gość Świąteczny” i inne dodatki. — Przedpłata wynosi kwartalnie wraz z odnośzeniem w dom 3,89 zł., miesięcznie 1,30 zł. w Wolnem Mieście Gdańsku 2,50 guldenów zagranicę wraz z kosztami przesyłki: we Francji 20 franków, w Belgii 36 franków belg., w Holandji 2,50 guldenów hol., w Niemczech 4,00 RMk., w Szwajcarii 5 fr szw., w Czechosłowacji 38 koron szesk., w Austrii 8 szylingów w Danji 6 koron duńskich, w Szwecji 5 koron szwedzkich, we Włoszech 20 lirów włoskich, w Ameryce i Kanadzie 1 dolar, w innych krajach równowartość 1 dolara ameryk. — Ogłoszenia drobne za słowo 20 groszy, słowa tłustym drukiem podwójnie, najmniej 2 zł., tylko za gotówkę zgóry.

Na sobotę, 24-go listopada 1934 r.

ST. MIKOŁAJCZYK, poseł.

Czy rolnictwo wyrwie się wreszcie z pod dyktanda Kartelu cukrowniczego?

Nie ulega żadnej wątpliwości, że jedną z głównych przyczyn nędzy, w jakiej znajduje się rolnictwo, jest ta szalona rozpiętość cen pomiędzy produktami rolnymi, sprzedawanymi przez chłopca, a cenami przemysłowymi które on kupować musi.

Poza odpowiedzialnością czynników rządowych, które mając do swej dyspozycji taki instrument jak ustawę kartelową i szereg innych ustaw — nie potrafiły czy też nie zechciały przymknąć nożyce, część odpowiedzialności spada również na rolnictwo, ściślej mówiąc na organizacje rolnicze.

Już od roku 1926 reprezentuje w Warszawie rolnictwo Zachodniej Polski nie kto inny, jak „Lewiatan”. W jednej organizacji stanęły zarówno organizacje rolnicze jak i przedstawiciele ciężkiego przemysłu górnośląskiego oraz przemysłu rolniczego.

Ponieważ na czele organizacji rolniczych stali wyłącznie obszarnicy, reprezentacja rolnictwa Zachodniej Polski ograniczała się przez długie lata do reprezentacji obszarników, kartelarzy cukrowniczych i górnośląskich.

Nie więc dziwnego, że nożyce otwierały się stale na niekorzyść rolnictwa a szczególnie tego drobnego. Ataki niezależnych chłopów spowodowały w r. 1928 reorganizację „Naczelnej Organizacji Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski”.

Odlączone ciężki przemysł górnośląski i stworzono „Naczelną Organizację Zjednoczonego Rolnictwa i Przemysłu Rolnego Zachodniej Polski”.

W rzeczy samej mało się zmieniło w tej organizacji, która reprezentowała, mówiła i stawiała postulaty, nawet za takie organizacje jak — Wielkopolskie Tow. Kółek Rolniczych i Pomorskie Towarzystwo Rolnicze, gdyż nieograniczony niczem wpływ w tej nowej organizacji posiadali obszarnicy i kartelarze cukrowi.

Przedstawiciele nasi w Wielkopolskim Tow. Kółek Rolniczych uważali ten stan rzeczy za wysoce szkodliwy dla interesów chłopów Zachodniej Polski i stale atakowali tę konstrukcję reprezentacji rolnictwa Zachodniej Polski na terenie Warszawy.

Nie chcieli się jednak wyrzec tego nasi obszarnicy, wykorzystując w ten sposób zorganizowane tysiące członków Kółek Rolniczych dla swoich wybitnie celów.

Dla zamaskowania jednak tego stanu rzeczy, zwołano na dzień 24 października br. Walne zebranie — Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Rolnictwa i Przemysłu Rolnego Zachodniej Polski do Poznania i uchwalono likwidację tej organizacji, proponując równocześnie stworzenie nowej

organizacji pod nazwą: Zrzeszenie Rolnictwa i Przemysłu Rolnego Zachodniej Polski.

Zmieniono więc tylko nazwę, treść zaś i ducha pozostawiono nienaruszone.

Organizacja ta miała się składać z następujących członków: 1) Pomorska Izba Rolnicza w Toruniu; 2) Wielkopolska Izba Rolnicza w Poznaniu; 3) Pomorskie Towarzystwo Rolnicze w Toruniu; 4) Pomorski Związek Ziemian w Toruniu; 5) Wielkopolskie Towarzystwo Kółek Rolniczych w Poznaniu; 6) Wielkopolski Związek Ziemian w Poznaniu; 7) a) Zachodnio-Polskie Towarzystwo Rolnicze w Poznaniu, b)

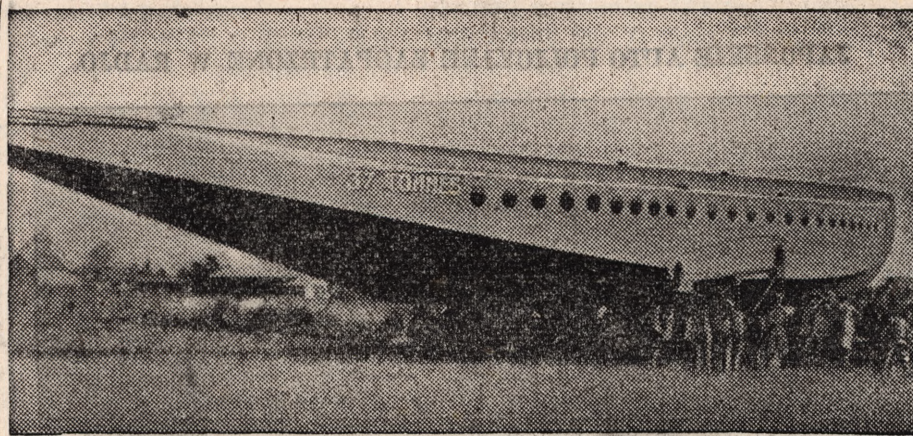
Landbund Weichselgau, Tczew; 8) Zachodnio-Polskie Zjednoczenie Spirytusowe Sp. z ogran. por. w Poznaniu; 9) Zjednoczenie Młynów Handlowych Poznańskich i Pomorskich w Poznaniu; 10) Związek Eksporterów Ziemniaków w Toruniu; 11) Związek Producentów Nasion Oleistych Zachodniej Polski w Poznaniu; 12) Związek Stowarzyszeń Plantatorów Buraków Cukrowych Wielkopolski i Pomorza w Poznaniu; 13) Związek Wytwórców Jeczmienia Browarnego Zachodniej Polski w Poznaniu; 14) Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego w Poznaniu.

(Ciąg dalszy na stronie 2-giej)

Wybory samorządowe w Gdańsku

W niedzielę, dnia 18 bm. odbyły się na terenie Wolnego Miasta Gdańska wybory do rad gminnych i sejmików powiatowych. W wyborach tych rzecz oczywista, tak jak we wszelkich wyborach urzą-

dzanych w państwach rządzonych po dyktatorsku, zwyciężyły listy prorządowe, to jest stronnictwa narodowo-socjalistycznego, zdobywając około 95 proc. mandatów.

W fabrykach samolotowych we Francji budują samolot, który będzie największym samolotem na świecie. Na rycinie widzimy kadłub budującego się samolotu.

Skazanie na śmierć zamachowca kolejowego

W stolicy Węgier Budapeszcie odbył się proces głośnego zamachowca kolejowego Sylwestra Matuszki, który spowodował dwa lata temu wielką katastrofę kolejową pod Bia-Torbagy, w której to katastrofie zginęło kilkudziesięciu

ludzi. Poza tym Matuszka był sprawcą wielu innych katastrof kolejowych.

Sąd uznał Sylwestra Matuszkę winnym morderstwa w 22 wypadkach, za co skazał go na karę śmierci.

Konfiskata

„Gazety Grudziądzkiej”

Poprzedni, to jest 137 numer „Gazety Grudziądzkiej” na dzień 22 listopada br. skonfiskowany został za pewien ustęp z artykułu poświęconego Mikołajczyka pod tyt.: „Góra zrodziła mysz”, zamieszczonym na pierwszej stronie.

Po konfiskacie wydaliśmy drugi nakład z pominięciem skonfiskowanego ustępu. Zatem wszyscy czytelnicy numer ten muszą otrzymać.

Nadzwyczajna sesja Rady Ligi Narodów

W środę, dnia 21 bm. odbyło się w Genewie otwarcie nadzwyczajnej sesji Rady Ligi Narodów, zwołanej dla zlikwidowania zatargu, wynikłego między dwoma republikami Połudn. Ameryki, a mianowicie Paragwajem i Boliwią. Sesję otworzył i przewodniczył minister spraw zagr. Czechosłowacji dr. Benesz.

Otwierając sesję, dr. Benesz podkreślił na wstępie, iż nie sposób rozpocząć obrad nadzwyczajnej sesji Ligi Narodów bez wspomnienia o tragicznych ofiarach zamachu marsylskiego. Król Aleksander jugosłowiański, zamierzony minister Benesz, był bohaterem w czasie wojny i pokoju. Jest on oswobodzicielem zjednoczonej przez siebie ojczyzny. Ostatnią podróż przedsięwziął król Aleksander mając na uwadze interesy europejskiej polityki pokojowej. Podróż ta miała doprowadzić do nowego porozumienia oraz do wzmocnienia solidarności i współpracy państw Europy południowo-wschodniej. Król Aleksander poległ na polu walki o pokój. Postać ministra Barthou, znana wszystkim delegatom Ligi Narodów ze swej mądrości, energii i zdecydowanego entuzjazmu dla idei pokoju, była najlepszym przykładem duszy jego wielkiego narodu. Strata obu mężów stanu będzie dla pokoju bardzo wielką. Ciemne moce sprzyściły się dla unicestwienia dzieła obu osobistości. Zgromadzeni tu politycy najlepiej uczczą ich pamięć, jeżeli skoncentrują całą swą energię na kontynuowaniu rozpoczętego dzieła obu tragicznie zmarłych.

Następnie przystąpiono do wyboru przewodniczącego nadzwyczajnej sesji, którym wybrany został del. meksykański Najera.

Następnie przystąpiono do dyskusji nad porządkiem obrad.

Sześć milionów bagnatów

Niemcy zmieniają się w obóz warowny

Niemcy dążą planowo do swego celu. Jest nim odbudowa armji w tym zakresie i w tej sile jaką miały Niemcy w roku 1914.

Armja zawodowa

Armja niemiecka składa się z 300 tysięcy „Reichswehry“ i 250 tysięcy wojskowo zorganizowanej policji. Ta przeszło półmilionowa armja jest armją zawodową. Poza nią istnieje jeszcze 300.000 członków S. S., czyli „czarnych sztafet“, oraz ponad 600.000 brunatnych szturmowców. Wszyscy oni są w wieku między 18 a 35 rokiem życia. Łącznie więc 2.450.000 ludzi może stanąć pod bronią na każde zawołanie.

Niemcy ostatnimi manifestacjami dowiodły, że potrafią mobilizować i transportować olbrzymie masy ludzi. Na podstawie danych można stwierdzić, że w 5 dni po ogłoszeniu mobilizacji cała ta 2 i pół milionowa armja może już być użyta w akcji. Co więcej, w ciągu 6-ciu godzin Niemcy mogą zmobilizować kadre ponad 1.200.000 ludzi.

W 1914 r. Niemcy zmobilizowały 90 dywizyj piechoty i 8 dywizyj kawalerji. Według Traktatu Wersalskiego wojskowe siły Nie-

miec zostały znacznie okrojone. Mogły one wynosić 7 dywizyj piechoty i 3 dywizje kawalerji. Obecnie, po 20 latach po klęsce, Niemcy odbudowały wbrew Traktatowi swą siłę zbrojną, organizując ją na wzór dawnej armji cesarskiej tak dalece, że nawet nazwy i numeracja pułków, które po przegranej wojnie uległy likwidacji, zostały przywrócone.

Rezerwa czynna

Poza potężną armją zawodową i olbrzymimi masami frontowego żołnierza, Niemcy posiadają jeszcze większą liczebnie i nieznacznie

tylko mniej silną armję rezerwy czynnej, złożonej ze Stahlhelmu, t. j. związku b. kombatantów, oraz z Landwehry, t. j. obrony krajowej, obejmującej 10 roczników od 35 do 45 roku życia. Ta armja rezerwowa może dać 2 miliony bagnatów.

Oddziały zaporowe

Na trzeciej linii ofensywy stoi wielka armja Landsturmu, obecnie nazwana Sperrtruppe, tj. grupa oddziałów zaporowych, których celem jest w razie wojny czynna obrona terenów, opuszczonych przez wojsko oraz uzupełnienie rezerw w formie armij posiłkowych. W tej

● zebraczym chlebie z Polesia do Warszawy

Przyszli do Warszawy pieszo z woj. poleskiego ze wsi Pawłowo wieśniak Szymon Myszkowski.

Powodem dalekiej wędrówki petenta jest krzywda, jaką zdaniem jego, spotkała go i doprowadziła do ruiny.

W ubiegłym roku sekwestrator zajął mu krowę za sumę 20 zł. na kilka dni przed ociepleniem. W rok później, dnia 6 bm., gdy sprzedał

drugą i przyszedł do sołtysa zapłacić inny podatek, obecny i sołtysa sekwestrator z Kosowa zrewidował go i zabrał mu całą gotówkę w wysokości 95 zł.

Nazajutrz Myszkowski wyszedł ze swej osady, mającej 5 dziesięcin (z których 4 leży odlego) i o zebraczym chlebie dostał się do Warszawy.

(Ciąg dalszy ze strony 1-szej)

Obecni na tem zebraniu z ramienia Wielkopolskiego Tow. Kółek Rolniczych pp. poseł Mikołajczyk i Dudziński zgłosili swoje zastrzeżenia przeciw nowemu statutowi.

Początkowo i Pomorskie Tow. Kółek Rolniczych zgłosiło swoje zastrzeżenia, lecz po przemówieniu prezesa Pom. Izby Rolniczej prędko się wycofało, z zajętego stanowiska.

W związku z tem zastrzeżeniem obradowała w dniu 2 listopada Rada Główna Wielkopolskiego Tow. Kółek Rolniczych, która postanowiła po długiej dyskusji:

1) potwierdzić zastrzeżenia delegatów W. T. K. R. w stosunku do statutu projektowanej organizacji;

2) uznać Zrzeszenie Rolnictwa i Przemysłu Rolnego Zachodniej Polski — za organizację zbędną, i po

3) uznać zasadniczo potrzebę porozumienia się w pewnych wypadkach rolnictwa i niektórych gałęzi wytwórczości rolnej Poznańskiego i Pomorza, wybrać komisję, która zastanowi się nad sposobem i formą tej współpracy.

Tak więc wreszcie Wielkopolskie Tow. Kółek Rolniczych tą uchwałą przerwało nie zależność od kartelu cukrowniczego i zerwało z tradycją reprezentowania rolnictwa wyłącznie przez obszarników stojących na usługach kartelarzy cukrowych. Zdajemy sobie sprawę, że walka jakkolwiek w tej chwili zakończona zwycięstwem — nie jest jeszcze ukończona.

Obszarnicy i kartelarze nie tak łatwo zrezygnują z dalszej walki, nie wyrzekłszy się chęci reprezentowania rolnictwa Pomorza i Wielkopolski i przemawiania w imieniu dziesiątek tysięcy chłopów. Przedstawiciele drobnej własności w organizacjach rolniczych, zdają sobie jednak sprawę z tego, że po ich stronie jest słuszność i że za nimi stoi cała masa zorganizowanych chłopów, którzy już dość mają tej zależności rolnictwa od przemysłu i zdecydowani są walczyć o prawo mówienia samemu za siebie.

Sytuacja w Ameryce polepsza się

Amerykańskie związki zawodowe stwierdzają w swem ostatniem sprawozdaniu, że w szeregu gałęzi przemysłu amerykańskiego nastąpiło polepszenie. Poprawa została zanotowana w przemyśle węglowym, stalowym, elektrycznym oraz włókienniczym. Obroty bankowe są o 29,7% większe aniżeli w jesi-

ni ubiegłego roku. Siła nabywcza ludności robotniczej i rolniczej wzrosła. Raport stwierdza jednakże, że liczba bezrobotnych wynosi wciąż jeszcze 10.251.000 ludzi. W przemyśle samochodowym i stalowym trwają konflikty pomiędzy pracownikami a pracodawcami.

JAPŃSKIE AUTO POLICYJNE ZAOPATRZONE W RADJO.

Nowe auta policji w Tokio, które specjalnie przeznaczone są do ścigania przestępców, zostały zaopatrzone w radiowe aparaty nadawcze i odbiorcze.

armji służą ludzie od lat 45 do 55. Daje ona blisko 2 miliony żołnierzy. Tak więc armja niemiecka liczy 6 milionów żołnierzy.

Na trzy zmiany

Obok przygotowania ilościowego i organizacji materiału ludzkiego Niemcy przygotowały się także do wojny pod względem przemysłowym i technicznym. Już obecnie bez żadnych osłonek, fabryki, wytwarzające sprzęt wojskowy, pracują na 3 zmiany. Świadczy to o wielkiej intensywności rozbudowy niemieckiego przemysłu wojennego. Armja niemiecka jest wyposażona w najnowocześniejszy sprzęt techniczny, lotnictwo posiada świetne aparaty, broń chemiczna nie jest wprawdzie produkowana masowo, ale przemysł chemiczny przygotowany jest do takiej produkcji i utrzymywany jest na stopie pogotowia wojennego. To pogotowie chemiczne jest największe ze znanych na świecie. Jedne tylko zakłady Lenna-Werke w razie wojny mogą produkować 8 razy więcej gazów trujących i materiałów wzbuchowych, niż Francja, a 5 razy więcej niż cała Anglja.

Pogotowie lotnicze

Niemcy rozbudowały swą flotę powietrzną. Zakłady, produkujące samoloty, sprzęt lotniczy i motory są w możności wytwarzać kilka tysięcy aparatów miesięcznie, a więc mimo, że Niemcy posiadają narazie „zaledwie“ kilka tysięcy maszyn, ich stan pogotowia lotniczego jest świetny, zważywszy, że dysponują one olbrzymim aparatem wyszkolonego i doświadczonego personelu lotniczego.

Plany ataku

Nie tylko o zbrojeniach niemieckich, mówią i o przygotowaniach niemieckiego sztabu generalnego; przygotowane są plany niemieckiego ataku na Francję, a także i na kraje na wschodzie Europy. Dr. Halmuth Clotz, jeden z wybitnych przywódców hitleryzmu, przebywający zagranicą, odsłonił część planów agresji niemieckiej, wskazując, że pierwszym celem nowego uderzenia armji niemieckiej będzie znowu Paryż, a droga, jaka ma doprowadzić wojska niemieckie do Paryża, będzie szła przez Belgję i Holandję.

Biorąc pod uwagę, że plany zarówno samej akcji zbrojnej, jak też odsłaniające zakres pogotowia zbrojnego Niemiec, są skrzętnie ukrywane, na podstawie tych częściowych danych można stwierdzić, że stan pogotowia wojennego Niemiec jest zupełny.

Grzywny nie będą zamieniane na pracę

Minister Sprawiedliwości wydał zarządzenie, pozostające w związku ze stanem bezrobocia. Zarządzenie to wstrzymuje zamianę grzywnien sądowych na pracę.

Zgodnie z przepisami art. 43 K. K. kary grzywny mogą być zamieniane na pracę w wypadku nieściągalności. Ze względu na trudne warunki panujące na rynku pracy Minister Sprawiedliwości wydał okólnik wstrzymujący tego rodzaju zamianę. Zamiast grzywny w wypadku nieściągalności ma być stosowany tylko areszt zamienny.

Zbrodnia gangsterów

Zabili dziecko młotkiem po otrzymaniu okupu

Amerykańska opinia publiczna została zaalarmowana nowym wypadkiem porwania dziecka, który żywo przypomina porwanie dziecka Lindbergha.

W dniu 19 ub. m. w miejscowości Nashville w Tennessee gangsterzy uprowadzili 6-letnią Annę Distelhurst, za uwolnienie której żądali okupu w wysokości 175.000 dolarów. Gangsterzy przekonaw-

szy się, że rodzice dziecka są niezamożni, zmniejszyli okup do 5000 dolarów. Jednakże po zaplaceniu tej sumy dziecko nie zostało zwrócone rodzicom.

Onegdaj w ogrodzie pewnego sanatorium w Nashville znaleziono zwłoki Anny Distelhurst. Czaszka dziecka była rozbita uderzeniem młotka.

Jak niektórzy komornicy szacują majątki?

Sąd grodzki w Brześciu Kujawskim rozpatrywał niedawno bardzo ciekawą sprawę, charakteryzującą czynności niektórych komorników.

Zakłady ceramiczne w Brześciu Kujawskim „Rumaki” popadły w trudności płatnicze i miały być wystawione na licytację przez Bank Rolny i Bank Gospodarstwa Krajowego. Ponieważ cena wywoławcza wyznaczona była na 100.000 zł, a majątek zakładów wynosi około półtora miliona zł, pełnomocny obrońca „Rumaków”, Michalski, zaskarżył czynności komornika, który dokonał rażąco niskiego oszacowania licytacyjnego obiektu.

Sąd grodzki, po wysłuchaniu opinii biegłych, uchylił oszacowanie, dokonane przez komornika, dopuszczając do licytacji jedynie część majątku firmy.

UKAMIENOWANIE BEZBOŻNYCY.

W miejscowości Atlixa w stanie Puebla w Meksyku doszło do gwałtownej strzelaniny między dwiema wrogimi grupami robotników. Jedna osoba została zabita a 11 odniosło rany. Donoszą poza tem, że ubiegłej nocy na zamieszkałą we wsi wdowę Acajetę i jej córkę, znane ze swych przekonań socjalistycznych, napadła uzbrojona grupa ludzi i ukamienowała je.

Z Polesia pieszo do Warszawy ze skargą

W tych dniach przybył do Warszawy pieszo ze wsi Pawłowo w woj. poleskim wieśniak Szymon Myszko, aby uzalić się na postępowanie egzekutora, który — jak mówi — doprowadził go do ruiny.

Otóż ub. roku sekwestrator zajął mu krowę za sumę 20 zł na kilka dni przed ociepleniem. W rok później gdy sprzedał drugą krowę i przyszedł do soltysa zapłacić inny podatek, obecny tam sekwestrator z Kosowa zrewidował go i zabrał mu całą gotówkę w sumie 95 zł.

Nazajutrz Myszko wyszedł ze swej osady, mającej pięć dziesięcin (z których cztery leżą odlego) i o żebraczym chlebie dostał się do Warszawy. Niewiadomo, jak władze załatwią petycję „szarego człowieka”.

Radjoprogram z Warszawy

Sobota, 24. 11.: 6,45 audycja poranna; 12,10 koncert; 13,00 dziennik południowy; 13,05 koncert z płyt; 15,45 najnowsze nagrania płytowe; 16,30 słuchowisko dla dzieci starszych p. t. „Bunt kukulek”; 17,00 koncert solistów; 17,50 „Pochwała współczesnego mężczyzny”; 18,00 Przegląd wydawnictw rolniczych; 18,15 recital fortepianowy; 18,45 „Ze świata wielkich drobni”; 19,00 muzyka lekka; 19,20 „Dawidgródek” (z cyklu: „Miasta i miasteczka polskie”); 19,30 piosenki Marleny Dietrich — płyty; 20,00 koncert; 20,45 dziennik wieczorny; 21,00 koncert popularno-symfoniczny; 21,45 „Co czytają bezrobotni?” — szkic literacki; 22,00 koncert reklamowy; 22,15 i 24,00 muzyka taneczna; 23,35 muzyka salonowa.

Niedziela, 25. 11.: 9,00 audycja poranna; 10,00 nabożeństwo z katedry św. Stanisława Kostki w Łodzi; 12,15 poranek muzyczny; 13,00 „Na weselu w Domachowie”; 14,00 muzyka salonowa; 15,00 „Radził Antek Modrakowi jak się

nie dać Kryzysowi”. Rozmowa 2-ch rolników wielkopolskich; 15,15 piosenki; 15,25 Przegląd rynków produktów rolnych; 15,35 krótki koncert chóru Juranda; 15,45 „Co się jeszcze da zaoszczędzić w gospodarstwie”; 16,00 „Szabla i duch”; 16,20 recital skrzypcowy; 16,45 „Moja przygoda lotnicza” — opowiadanie dla dzieci starszych; 17,00 muzyka do tańca; 17,50 „Kultura duchowa Słowian”; 18,00 „Teatr Wyobraźni”; 18,45 „Życie młodzieży”; 19,00 recital fortepianowy; 19,30 muzyka lekka; 19,50 feljeton aktualny; 20,00 koncert wieczorny; 20,45 dziennik wieczorny; 21,00 „Na wesolej lwowskiej fali”; 21,45 wiadomości sportowe; 22,00 Skrzynka pocztowa techniczna; 22,15 koncert reklamowy; 23,05 muzyka taneczna.

Poniedziałek, 26. 11.: 6,45 audycja poranna; 12,10 koncert orkiestry jazzowej; 13,00 sławni instrumentalisci; 15,35 Przegląd giełdowy; 15,45 muzyka lekka; 17,00 recital organowy; 17,25 Skrzynka pocztowa; 17,35 muzyka taneczna; 18,00 Skrzynka pocztowa rolnicza; 18,15 recital fortepianowy; 18,45

program dla dzieci: a) rozwiązanie konkursu „Dlaczego lubimy i sadzimy drzewa?”; b) pogawędka: „Drzewa w Polsce”; 19,00 Wędrownka mikrofonu po Polsce; 19,30 „Obłęd pospiechu” (feljton); 20,00 koncert popularny; 20,45 dziennik wieczorny; 21,00 „Verklärte Nacht” (Noc wyzwolona) sekstet smyczkowy op. 4 A. Schönberga; 22,00 koncert reklamowy; 22,15 lekcja tańca; 22,35 muzyka taneczna.

Kto wygrał w loterię?

3-ci dzień.

Ciągnięcie pierwsze.)

Po 100.000 zł. — 133710 154582.

10.000 zł. — 154.

5000 zł. — 171986.

Po 2000 zł. — 70455 156364.

Po 1000 zł. — 38334 52140 98737 133045 153725.

Po 500 zł. — 11801 14520 179059.

Po 400 zł. — 17066 49645 66620 93598 94528 98714 99099 116648 144233 168906 175474.

Po 250 zł. — 16771 18149 47176 53934 56266 59663 61161 65684 74722 85852 88897 101508 104358 109383 117594 119934 133853 135155 141863 149281 151581 167652 167863 171442.

(Ciągnięcie drugie.)

50.000 zł. — 11588.

10.000 zł. — 117209 129085.

5000 zł. — 80971.

Po 2000 zł. — 52586 40181 56794.

Po 1000 zł. — 92501 122364 56734 79701 128650.

Po 500 zł. — 37053 67338 108087 123449 158512 176228.

Po 400 zł. — 9936 15144 21330 21287 37962 44477 50233 63812 73239 82683 90609 91674 101410 114734 145239 154220 163205 163610 164752 163533.

Po 250 zł. — 23833 24887 34318 37212 49470 59039 69874 74210 70712 79266 94492 92492 94962 102500 103930 107181 110259 111363 115512 118670 135092 139327 147361 156106 152950 172111 172936.

Kto zdobył dla Polski most ongi opaleński a dziś toruński?

I.

Już dwukrotnie most ten — to „gigantyczne dzieło”, jak o nim piszą niektóre gazety nie tylko sanacyjne — był powodem głośnych uroczystości. Już w roku 1928 obchodzono w Toruniu rozgłoszenie uroczystość kładzenia kamienia węgielnego. Działo się to za sprawą ówczesnego, jak na Pomorzu się mówi „smutnej” pamięci wojewody Lamota, którego rządy myśli państwowej na Pomorzu wielkie wyrządziły szkody.

W głowie też p. Lamota powstała wcale nie genialna myśl — przeniesienia tego mostu do Torunia.

Heróstratowa ambicja p. Lamota wymagała czynów, któreby głosiły jego chwałę — i ofiarą jej stał się między innymi — most w Opaleniu. To też przy kładzeniu kamienia węgielnego używał do woli rozkoszy powiększenia swego bardzo miernego znaczenia, głosząc w dokumencie, złożonym do kamienia węgielnego — przyszłym pokoleniom bardzo ważną wieść, — że to za jego rządów wojewódzkich ten most Toruniowi fundowano.

„Wielkość” duszy tego pana charakteryzował fakt, że tego, który most ten zdobył dla Polski i co o wiele ważniejsze — oswoił dla Wisły całkowicie z niewoli niemieckiej, jak tego dowodzą akta Międzynarodowej Ko-

misji Granicznej — ani na obchód nie zaproszono, ani — nie wspomniano. A było naprawdę za co zdobywcy tego mostu — nawet podziękować!

Most żelazny przez Wisłę w Opaleniu, pow. tczewskiego, który przeniesiony został do Torunia. Widok ze strony polskiej.

Most ten co prawda nie jest najdłuższym mostem w Polsce, jak to rozmaite pisma sanacyjne, które nie znają Pomorza — głoszą, między innymi np. Kurjerek Krakowski — bo najdłuższym jest most w Fordonie,

dłuższy o 425 m. Ale bądź co bądź most ten ma poważną wartość materialną a miał wartość inną, o wiele większą. Wartość materialną ocenia się na 25 milionów złotych.

Nowy most ma długości 900 mtr. (jezdni), szerokości 10,50 mtr. Ciężar konstrukcji żelaznej wynosi 10,722 tonn. Po obu stronach mostu znajdują się chodniki szerokości 3,12 mtr., zaś na jezdni, wykładanej drewnianą kost-

my Toruńszanom z całego serca, nie zazdrościmy go miastu wojewódzkiemu — nie! Ale musimy — i to ze względów dziś już historycznych — zaznaczyć i stwierdzić, że most ten został zdobyty dla zupełnie in. celów.

Po popelnionym przez Lamotę błędzie, tłómaczy się teraz przeniesienie tego mostu tem, że ruch na tym moście był jednak bardzo mały i użyteczność jego ograniczała się jedynie do

kilku okolicznych wiosek. Z tego też względu rząd polski zdecydował o przeniesieniu mostu do Torunia, ulgając swego czasu oczywiście ciąglemu naleganiu z nieprawdziwego zdarzenia wojewody Lamota.

Pewnie, że most ten dziś zyczy-

ZAWIEDZIONA na Pudrze do twarzy!

Co chwila miała błyszczący nos, a potem zaraz grubą warstwą pudru, co było jeszcze brzydsze. Gdyby tylko znała tajemnicę „Matowego Wyglądu”!

Zwykłe pudry wchłaniają naturalną wilgoć skóry. Po kilku minutach tworzą błyszczącą powierzchnię. Obecnie chemicy odkryli, jak można robić puder „nie wchłaniający”. Jest to patentowany sposób fabrykacji Tokalon. Dlatego też jedno zastosowanie znakomitego paryskiego Pudru Tokalon nadaje aksamitność płatkę róży, która pozostaje przez cały dzień.

Sliczny „Matowy Wygląd” Pudru Tokalon nada Pani trwale piękno—wyglądające tak naturalnie, że sam puder jest nawet niedostrzegalny. Pożegnaj się z brzydkim połyskiem; rozstań się na zawsze z tą szpetną, grubą warstwą pudru. Kup dziś jeszcze pudełko Pudru Tokalon.

Advertisement for Persil detergent. Text: 'Kto grosz szanuje i oszczędny bywa, Zawsze do prania Persilu używa.' Includes an image of a Persil box and laundry hanging on a line.

HERBY polskie gotowe na omykanie, krwawniku i t.p. od 25 zł., ze złotym pierścieniem od 65.— (prześlad mlarz w zgłecia palem). Wysyła za zaliczeniem. Magazyn Jubiler „Preciosa”, Warszawa 106 Marszałkowska 106.

JASNEJ SŁONCA NAJLEPZA ZAPRAWA DO PODŁÓG ODWIEŻA ZNIŻCZONE PO ADZKI, LINOLEUM I FARBUEJE MOMENTALNIE BIAŁE PODŁOGI NA MAHOŃ LUB ORZECH CIEMNY.

Advertisement for KOGUTKIEM medicine. Text: 'ORYGINALNE PROSZKI MIGRENO-NERYOSIN... BÓLE GŁOWY, BÓLE ZĘBÓW, GRYPA, PRZEZIĘBIENIA...'

Advertisement for KOWALSKINA medicine. Text: 'PROSZKI KOWALSKINA STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH BÓLACH GŁOWY...'

Czytelniku! Pozwól mi bezpłatnie określić Twój charakter, zdolność, przeznaczenie i wyszczególnić najważniejsze fakty Twojego życia. Określ kim jesteś, kimbyś możesz. Poradź jak żyć postępowo, by zwycięsko przeciwstawił się losowi. A ponadto wybrał na zasadzie astrologii i obliczeń ka...

Advertisement for Deutsche Akustik. Text: 'Maiać tępy słuch chciałby pan znowu dobrze słyszeć? Prosimy więc we własnym interesie swiadzić nam bezpłatnie przedstawienie w czwartek, dnia 27 listopada r.b. w Kwidzynie (Powiśle) Hotel Reichshof, od godz 10-tej przedpoł. do 4-tej popołudniu...'

Table listing books for sale under the heading 'Nauka języków obcych!'. Includes titles like 'Słownik Polsko-Francuski' and 'Słownik Polsko-Angielski' with prices.

Advertisement for 'NA GWIAZDKĘ' (Mitsa niespodzianka). Text: 'Darmo strażak U.P.N. 2341 (bez zozw.) 50 naboł wysyłamy dla zamawiających zegarek z franc. złotą szwajc. syst. „Anker” z wleczn. szkieł i 10-letnią gwarancją...'

Advertisement for 'Tylko 2 złote' (Only 2 zloty). Text: 'załącz znaczkami pocztowymi O ile jesteś złamany moralnie, materialnie i chcesz w przyszłości uniknąć wielu przykrości, napisz natychmiast do słynnego, wazechwianowej sławy, jasnowidza imię, datę urodzenia, stan rodzinny, a z otrzymanego horoskopu dowiesz się Twojej przyszłości, jak masz postępować w życiu, i jak zapewnić sobie byt. Adres: Jasnowidza, Warszawa I Widok 14 m. 5. Osobiście przyjmuje od 10 rano do 8 wieczorem'

Large advertisement for 'Piękny podarek imieninowy lub okolicznościowy tworzą Dzieje Narodu Polskiego w Obrazach'. Includes details about 40 artworks and contact information for Wiktor Kulerski.

Advertisement for '365 obiadów' (365 dinners) by E. Cwierzakowa. Text: 'PRZEZ E. Cwierzakowa autorkę „Kursu gospodarstwa dla Kobiet”, „Jedynych praktycznych przepisów”, „Poradnika porządku” i t. d. Cena z przesyłką zł 8,60'

Advertisement for 'HUMOR ZAGRANICZNY' (Humor from abroad). Text: 'Całkiem niezłe. Jeszcze tylko trochę przyjemniejszy wyraz twarzy, a będzie względnie dobrze.' Includes an illustration of a man and a woman.